

Parc de Collserola

Consorci del Parc Natural
de la Serra de Collserola
Crta. de l'Església 92, 08017 Barcelona
T: 932 800 672 F: 932 806 074
www.parcnaturalcollserola.cat

Exp.: 2018/237-AC

CONCESSIÓ ADMINISTRATIVA PER A GESTIONAR LA FINCA DE CAN FERRIOL DEL PARC NATURAL DE LA SERRA DE COLLSEROLA, AL TERME MUNICIPAL DE SANT FELIU DE LLOBREGAT, PROPIETAT DE L'AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE LLOBREGAT

MEMÒRIA

1) Estat legal

La finca de Can Ferriol es troba situada al terme municipal de Sant Feliu de Llobregat, dins l'àmbit del Parc Natural de la Serra de Collserola. La seva superfície és de 868.943 m² segons dades del Registre de la Propietat i 894.500 m² segons dades planimètriques.

La titularitat recau en l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat a partir del Decret de Transferències 5/1988 de dissolució de la Corporació Metropolitana de Barcelona i pel qual es va assignar les seves finques als municipis corresponents mitjançant convenis. El Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola (CPNSC) té adscrita la gestió i l'ús de la finca de Can Ferriol per virtut de l'acord adoptat pel Ple de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat en sessió celebrada en data 27 de març de 2012.

Les dades registrals es troben al Registre de la Propietat de Sant Feliu de Llobregat i consten com a dues finques: volum 585, llibre 44, foli 157, finca 1.455, inscripció 9a amb una superfície de 638.892 m² i volum 1119, llibre 121, foli 178, finca 7.698, inscripció 2ª amb una superfície de 230.051 m².

Segons dades del Cadastre, la finca de Can Ferriol està formada per les parcel·les 4 i 5 del polígon 1, les parcel·les 2, 4 i 13 del polígon 2 i la parcel·la 4 del polígon 13. Els seus codis cadastrals corresponents són: 08210A001000040000, 08210A001000050000, 08210A002000020000, 08210A002000020000, 08210A002000130000 i 08210A01300040000.

2) Estat natural

La finca de Can Ferriol està ubicada a la capçalera de la vall de la riera de la Salut, que inclou el torrent d'en Ferriol, el torrent d'en Serra i el torrent del Sot del Pi de la Mitja hora (aquests dos darrers conformen el torrent d'en Ferriol des de la seva confluència). Així, el sistema hidrològic conforma una Y amb orientació nord-sud. La vall és profunda i oberta al sud on els desnivells són elevats, ja que van des de la cota 110 a l'extrem sud a cotes entre 305 i 320 als punts més alts de l'est, nord i oest.

Gran part de la finca té exposició de sol i pendents compresos entre el 20 i el 30%. Això determina situacions de forta insolació i potencial erosió dels vessants. També provoca, als fons de vall, condicions ombrívols i d'acumulació d'aigua.

La xarxa interna de camins és important: camins principals de la xarxa bàsica de prevenció d'incendis del Parc, camins secundaris, camins de desembosc i corriols de passejada.

Parc de Collserola

Consorci del Parc Natural
de la Serra de Collserola
C/ta. de l'Església 92, 08017 Barcelona
T: 932 806 672 F: 932 806 074
www.parcnaturalcollserola.cat

La finca està travessada per diverses línies elèctriques de 220 i 110 kW.

El substrat està format per calcàries grises noduloses, pissarres ampel·lítiques, lidites, radiolarites, pelites i gresos. La meitat sud de la finca té substrat totalment calcari.

La meitat nord de la finca és un bosc mixt amb l'estrat superior de pi blanc (*Pinus halepensis*) i l'estrat mig i baix d'alzina (*Quercus ilex*) i amb el roure (*Quercus cerrioides*) com a espècie acompanyant. Altres espècies acompanyants de menor importància quantitativa són l'arboç (*Arbutus unedo*) i molt puntualment la servera (*Sorbus domestica*).

A la part sud-oest hi ha una repoblació de pi pinyoner (*Pinus pinea*) realitzada als anys 1987-88. Les alzines plantades a la mateixa repoblació, entre els pins, s'han desenvolupat poc, observant-se moltes marres i plantes poc vitals en les zones més exposades i amb menys sòl. El pi blanc (*Pinus halepensis*) és espècie secundària que ha aparegut en regeneració natural a l'àmbit de la repoblació i es considera que pot esdevenir espècie principal amb el temps, ja que presenta més vitalitat que les espècies escollides en la mateixa repoblació.

En alguns rodals aforestats més propers a la masia encara resten peus dels antics conreus: garrofers (*Ceratonia siliqua*), oliveres (*Olea europaea*), ametllers (*Prunus dulcis*) i figueres (*Ficus carica*),

La resta de superfície de la finca és ocupada majoritàriament per matollars, brolles i prats secs, en els que hi apareixen peus isolats de garrofer i olivera, que han quedat residuals de l'antiga activitat agrícola de la zona, i peus de pi blanc. També existeix un bosquet en el què el pi blanc s'hi ha desenvolupat millor, perquè eren antics camps amb poc pendent en els què alguns peus isolats de pi blanc que van permetre una extensa invasió dels mateixos un cop abandonats.

Finalment, al llarg dels principals torrents hi ha el bosc de ribera, en el que hi creix tant espècies autòctones com introduïdes. L'espècie més abundant hi és l'alzina, acompanyada puntualment pel pi blanc, l'om (*Ulmus minor*), el pollancre (*Populus nigra*), l'àlber (*Populus alba*), el lledoner (*Celtis australis*), el plataner (*Platanus hybrida*) i el gatell (*Salix atrocinerea*).

Pel que fa a la fauna, hi ha presència de: senglar (*Sus scrofa*), teixó (*Meles meles*), geneta (*Genetta genetta*), guineu (*Vulpes vulpes*), conill (*Oryctolagus cuniculus*), esquiol (*Sciurus vulgaris*), tudó (*Columba palumbus*), xoriguer (*Falco tinnunculus*), mussol banyut (*Asio otus*), òliba (*Tyto alba*), perdiu roja (*Alectoris rufa*), garsa (*Pica pica*), tord comú (*Turdus philomelos*) i estornell (*Sturnus vulgaris*).

3) Construccions

La masia està inclosa en el catàleg del Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic de Sant Feliu de Llobregat i la seva construcció data del segle XVIII amb dues etapes edificatòries. A primers de segle s'aixeca la crugia més orienta, en els seus dos novells i l'escala posterior, mentre que a la segona etapa, datada a mitjans de segle XVIII, es completa l'edificació. A aquest edifici principal es va incorporar al segle XIX el celler i el graner.

La construcció és la típica de l'època obeint a tècniques tradicionals. Els murs portants són molt importants, generalment de paredat, i els forjats unidireccionals de biguetes i llates de fusta. Les característiques del terreny fan que el camí d'accés circuli per la façana posterior (oest) d'aquesta construcció i a nivell de la planta primera, mentre que el pati estigui a nivell de la planta baixa però a un nivell molt més alt que els horts i separats per un mur de contenció de pedra. Aquest desnivell topogràfic fa que la façana posterior (oest) tingui el primer nivell soterrat.

Parc de Collserola

Consorci del Parc Natural
de la Serra de Collserola
C/ta. de l'Església 92. 08017 Barcelona
T: 932 800 672 F: 932 806 074
www.parcnaturalcollserola.cat

És un conjunt heterogeni de construccions afegides a un nucli original. L'edifici principal està format per dos cossos en L que tanca amb un pati i està adaptat al terreny a base de murs de contenció de maçoneria. El cos principal consta de planta baixa semisoterrada i de pis amb portal adovellat i finestres emmarcades en pedra. La masia ha estat restaurada parcialment al llarg dels darrers 30 anys. El conjunt es completa amb una bassa d'obra al nord de la masia, un petit edifici amb pati propi, que va funcionar com a aula al sud, i l'era i la pallissa a l'oest, per sobre del camí.

La masia està orientada a l'est amb la coberta de doble vessant amb el carener paral·lel a la façana principal. No disposa de cap servei bàsic: ni llum, ni aigua ni sistema de depuració d'aigües residuals.

El grau de deteriorament de la construcció ha originat esfondraments de diverses parts de l'edifici principal. A partir de 1985 s'han realitzat i executat diferents projectes de rehabilitació puntuals i centrats en la recuperació del patrimoni i en funció de diversos condicionants com han estat el risc, la urgència d'intervenció o la disponibilitat econòmica.

A més del conjunt format per la masia i les construccions annexes, dins la finca hi ha tota una sèrie d'elements d'interès lligats al passat agrícola de la finca i l'explotació dels seus recursos naturals. Al llarg dels torrents i ha petites rescloses de pedra seca i un pont (passera) de pedra. Bona part de la finca conserva marges de pedra seca i, entre ells, encara es poden observar una dotzena de barraques de vinya, algunes d'elles mal conservades i altres que es varen restaurar entre 2008 i 2010. Prop de la masia es manté part de l'estructura d'un forn de calç mentre que hi ha un pou que podria ser un altre forn de calç encara més antic al nord de la masia.

Existeixen dues fonts naturals que es van restaurar l'any 2008: la font d'en Marc a l'oest de la finca, i la font d'en Ferriol a l'est de la masia. La font d'en Marc té una mina d'uns 25 metres de fondària que tradicionalment abastava d'aigua a la masia. La font d'en Ferriol aboca l'aigua a una bassa d'obra. Les dues fonts ragen de forma intermitentment (aquests darrers anys han deixat de rajar) i que sembla que antigament sempre portaven aigua.

4) Espais agropecuaris

En la inscripció registral de la finca 1455, de 3 d'octubre de 1931, consten les següents superfícies de conreu: 3 mundines de regadiu (918,09 m²), 4 mujades de camp (19.586 m²) i 2 mujades i 8 mundines de vinya (12.241,25 m²). Així, en total hi havia 32.745,34 m² conreats.

La superfície de conreu actual de la finca és de: 1.766 m² d'horta de regadiu a l'est de la masia (polígon 13, parcel·la 4, subparcel·la H) i 10.493 m² de camps de conreus herbacis extensius de secà, distribuïts en 7 camps diferents, la majoria recuperats des de l'any 2000 mitjançant rompudes i on s'han realitzat diferents sembres de cereals, lleguminoses i farratgeres al llarg dels darrers anys. Així, en total hi ha 12.259 m² conreats actualment. La totalitat dels camps de secà estan inscrits al Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE).

A la resta de la finca, principalment als àmbits més propers de l'oest i el sud de la masia, encara es conserven molts exemplars dels antics conreus arboris de secà (oliveres, garrofers, figueres i ametllers) enmig d'un ambient forestal d'alzines i pins blancs. Aquests espais es podrien recuperar com a conreus mitjançant una rompuda o bé mantenir aquests arbres fruiters de secà i eliminant les espècies forestals acompanyants.

Durant l'hivern 2014-15, al camp més elevat de la finca es va ubicar una instal·lació ramadera (cleda) que serveix per l'aixopluc temporal del ramat d'ovelles i cabres que pastura per la finca.

Parc de Collserola

Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola

Ctra. de l'Església 92, 08017 Barcelona
T: 932 800 672 F: 932 806 074
www.parcnaturalcollserola.cat

Aquesta instal·lació consisteix en un tancament perimetral amb pals de fusta i malla cinètica (220 metres lineals) i un cobert d'estructura de fusta i sostre de coberta ondulada asfàltica (20x4 m) amb una canal de recollida d'aigües pluvials que deriva l'aigua cap als dos extrems on s'acumula en dos dipòsits de 1000 litres per banda i que abasteixen 10 abeuradors de formigó (2.000x600x500 mm).

5) Àmbit forestal

La darrera referència que es tenia d'una actuació silvícola en aquesta finca és una tallada el gener de 1981. Entre els anys 1987 i 1988 es va dur a terme una repoblació forestal en una superfície de 35,70 hectàrees on es varen plantar 13.116 pins pinyoners.

L'any 2009 es va redactar i aprovar el Pla Tècnic de Gestió i Millora Forestal (PTGMF) de la finca de Can Ferriol, amb una superfície forestal real ordenada de 89,04 hectàrees. La durada del pla tècnic és de 10 anys i els principals objectius són: millorar i conservar el valor ecològic del medi natural, protegir el medi dels incendis i de les plagues forestals, protegir el sòl i controlar la pressió humana.

Aquests objectius es concreten en: aplicar criteris silvícoles dirigits cap a una millora de la vegetació i aplicar criteris més conservacionistes en aquells casos en què la situació ho requereixi, procurar que la gestió planificada sigui sostenible a llarg termini, adequar i mantenir els hàbitats per la fauna i generar informació de cara a la recerca i a la gestió dels sistemes naturals presents.

A finals de 2009 es varen començar a executar els treballs silvícoles inclosos en el PTGMF i centrades en les unitats d'actuació 7 i 12. A la unitat 7 es va dur a terme una rompuda de 0,91 ha i una aclarida de millora a pineda, tallada selectiva d'alzinar, estassada de sotabosc i eliminació de restes mitjançant trossejat i trituració (3,28 ha). A la unitat 12 (1,10 ha) es va fer una selecció de rebrots d'alzina, roure i olivera i una estassada de sotabosc amb eliminació de restes mitjançant trossejat i trituració.

Durant la tardor de 2010 es van dur a terme els treballs silvícoles inclosos en el PTGMF a les unitats d'actuació 1 i 11 (0,79 ha i 6,17 ha respectivament), consistents en l'aclarida de millora de pineda, estassada de sotabosc i eliminació de restes mitjançant trossejat i trituració. Donat que a la unitat d'actuació 11 hi ha una massa semiregular amb dos estrats de pi blanc, es realitza una poda de formació als pins petits i una poda de branques baixes als pins grans.

L'hivern 2011-12 es van dur a terme els treballs de les unitats d'actuació 3 i 4 (13,07 ha i 5,09 ha respectivament), consistents en tallada selectiva de pineda, aclarida de millora d'alzina i roure, estassada de sotabosc i eliminació de restes mitjançant trossejat i trituració.

El mes de gener de 2015 es van realitzar parcialment els treballs corresponents a la unitat d'actuació 2 del PTGMF a 15,86 hectàrees.

6) Estudis i seguiments

La recuperació de camps de conreu s'enquadra dins de les mesures de conservació de la biodiversitat i és una eina important de la gestió dels hàbitats, en la prevenció passiva dels incendis forestals i el manteniment dels diferents ambients del Parc. El programa es va començar a desenvolupar a partir de 1989 amb la determinació dels camps més adients a les finques públiques del Parc, entre elles la de Can Ferriol. Els seguiments més exhaustius daten de 1993 a 1995 i inclouen la valoració de la utilització d'aquests camps per part de la fauna (artròpodes, ornitofauna i mamífers).

Parc de Collserola

Consorci del Parc Natural
de la Serra de Collserola
C/ta. de l'Església 92, 08017 Barcelona
T: 932 800 672 F: 932 806 074
www.parcnaturalcollserola.cat

Des de 1994, i de forma ininterrompuda fins a l'actualitat, la finca de Can Ferriol acull una de les estacions del Pla de Seguiment de Ropalòcers de Catalunya seguint la metodologia del Butterfly Monitoring Scheme (BMS). Aquesta tècnica es basa en el recompte visual d'individus adults de ropalòcers al llarg d'un recorregut determinat dividit en seccions que corresponen a diferents hàbitats. Les dades que s'obtenen donen informació sobre l'abundància i la fenologia de les diferents espècies de papallones diürnes.

Des del setembre de 1995 es fa el seguiment periòdic de la repoblació de pi pinyoner de Can Ferriol a partir de l'establiment de tres transsectes, amb 30 pins cadascun, i el recull de dades sobre el creixement i l'estat dels arbres.

7) Usos actuals i servituds

La masia de Can Ferriol va albergar una escola taller, de l'any 1991 a 1993, que va rehabilitar part de la masia i els edificis de l'entorn. Des de llavors, l'òrgan gestor del Parc (primer com a Patronat Metropolità del Parc de Collserola i actualment Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola), d'acord amb l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, ha gestionat la finca i les diferents activitats que es duen a terme: conreu dels camps de secà, desbrossada de la vegetació de l'entorn de la masia, instal·lació i seguiment d'una caixa niu per olibes, arranjament dels camins, manteniment de senyalització i tancaments, instal·lació i manteniment d'una bassa d'ajut a la fauna, gestió forestal, restauració de les fonts d'en Ferriol i d'en Marc, catalogació i millora d'element patrimonials (barraques de vinya, pont de pedra, forn de calç), etc.

El conreu de la superfície de camps de secà l'ha assumit directament el CPNSC per tal de conservar aquests espais oberts que fan la funció de mantenir els conreus tradicionals, mantenint la diversitat d'ambients rurals cosa que repercuteix positivament en la diversitat de fauna.

L'hort ha estat conreat durant molts anys i fins a l'actualitat. Donat que el conreu de l'hort implica una assistència gairebé diària a la masia, permet una vigilància constant de la mateixa masia, de l'entorn més immediat i dels camins d'accés. Gràcies a això s'han evitat actes vandàlics i ocupacions il·legals. El fet de mantenir l'hort implica el manteniment de la bassa d'obra que hi ha al costat de la casa i de la canalització de l'aigua des de la font d'en Marc fins a la bassa. Aquesta bassa també permetia l'existència de vegetació aquàtica submergida, molt escassa al Parc, i un lloc ideal on es desenvolupen els cicles biològics, ja sigui parcialment o totalment, de moltes espècies de fauna pròpies d'aquests ambient humits (insectes, amfibis, rèptils, etc.).

La pastura de la finca està cedida al Sr. José Valdés, propietari d'un ramat d'ovelles i cabres que té el corral principal a Can Cuiàs (Sant Feliu de Llobregat). Aquest ramat és el que utilitza la instal·lació ramadera (cleda) ubicada al camp més elevat de la finca. El 24 de febrer de 2015 es va signar el darrer conveni per l'autorització de la pastura a Can Ferriol a nom del Sr. José Valdés amb una vigència d'un any que, en el cas que cap de les dues parts el denunciï, el conveni quedava prorrogat automàticament per períodes successius d'un any fins un màxim de 4 anys.

En un dels camps de secà hi ha un assentament apícola fruit d'una concessió d'ocupació temporal per desenvolupar una activitat apícola a diverses finques públiques del Parc Natural de la Serra de Collserola que finalitzarà el 31 de desembre de 2020, podent-se renovar per períodes de quatre anys o inferiors per acord de les dues parts fins a un màxim de 12 anys.

La gestió silvícola de la finca corresponent al PTGMF la va iniciar l'empresa Transalvic i la va continuar l'empresa Soliva mitjançant la primera fase de la concessió forestal de finques públiques del Parc de Collserola. La validesa del PTGMF acaba a 2019.

Parc de Collserola

Consorci del Parc Natural
de la Serra de Collserola
C/ta. de l'Església 92. 08017 Barcelona
T: 932 806 672 F: 932 806 074
www.parcnaturalcollserola.cat

Al costat del camp més proper a l'era, l'Ajuntament va instal·lar un dipòsit enterrat d'aigua que alimenta un hidrant pels bombers ubicat a l'esplanada existent al camí entre la masia i l'era. El responsable del manteniment d'aquesta instal·lació és l'ajuntament i l'ADF.

La passejada és freqüent en aquest sector del Parc i existeixen diferents senders senyalitzats, alguns d'ells reforçats amb plafons explicatius de l'entorn (conreus, barraques de vinya, seguiment de ropalòcers, etc.).

Barcelona, 14 de novembre de 2018

Joan Vilamú Viñas
Tècnic del Servei de Medi Natural i Territori

Lluís Cabañeros Arantegui
Cap del Servei de Medi Natural i Territori

Consorci del
Parc de Collserola